

beszélő képek

EGY ÉLET – ÉPÜLETEKBEN ELBESZÉLVE

**Izrael belső területe
a világ számára
a Szentföld,
a zsidó,
az iszlám
és a keresztény
vallás színtere.
A keresztény
hagyományok szerint
ott született
s halt keresztthalált
Jézus, az utókor
pedig csodálatos
templomokat emelt
földi létének
nyomai fölé**

A Genezáret tavától nem messze lévő *Názáretet* a rézkorszak óta lakták. A falucska nagyobb szerepre csak a XI. század végén, a keresztes háborúknak köszönhetően tett szert. Ekkor lett Galilea püspöki székhelye és közigazgatási központja. Ez a virágkor azonban nem tartott sokáig, a XIII. században a törökök szinte teljesen elpusztították.

A római uralom korában élt ott egy *Mária* nevű fiatal leány, *Józsefnek*, az ácsnak a jegyese. A hagyomány szerint egy napon egy angyal jelent meg előtte, s a következőket mondta neki: „*Ne félj, Mária! Kegyelmet találsz Istennél. Gyermeket fogansz, fiút szülsz, és Jézusnak fogod elnevezni...*” (Lukács 1, 31). Ma az *Angyali üdvözlés temploma* (1. kép) áll a barlang fölött, ahol Mária a hírt kapta. Az első templomot még 356-ban *Konstantinus* császár anyja, a később szentté avatott *Ilona* emeltette oda. Helyére – még ugyanabban a században – a bizánciak új templomot építettek, s ezt a XII. században a keresztes lovagok háromhajós temploma követte. A XVII. században a ferencesek nevéhez fűződött annak a templomnak az építése, amely aztán egészen századunk ötvenes éveig állt ott. Végül a mai bazilikát *Giovanni Muzio* olasz építész tervei alapján emelték, s 1969-ben szentelték fel.

A modern épület kupolája nyolcszögű alapon nyugszik, alatta díszerkély húzódik. Vasbeton oszlopokkal három hajóra tagolt belső terét is modern építészeti megoldások jellemzik. A főhajóból nyílik a lejárati az *Angyali üdvözlés barlangját* őrző altemplomba. Ott egy oszlopon *Ave Maria* felirat jelzi az angyal és Mária találkozásának a helyét.

Mária a judeai Betlehemben hozta világra gyermekét. Ma a *Születés-bazilika* (2. kép) őrzi ennek nyomát. A világ egyik legrégebbi keresztény temploma egy kicsiny barlang fölé épült. Kr. u. 135-ben azonban *Hadrianus* császár, aki üldözte a keresztényeket, a barlangot *Adonisz* pogány isten tiszteletére szentelte. *Konstantinus* császár 332-ben elrendelte, hogy bazilikát építsenek azon a helyen. Az idők folyamán megrongálódott templomot *I. Justinianus* császár építtette újjá a VI. században. Ekkor alakították ki a

hármastagolású apszist, a főhajó előtti csarnokot, s ekkor nyerte el nagyjában ma is őrzött formáját.

A bazilikához három, erődszerű kolostorépület tapad. Belső terébe egy mindössze 120 centiméter magas kapun juthatunk be, tehát annak, aki ott belép, mélyen meg kell hajolnia. Az *Alázatosság kapuját* azért építették ilyen alacsonyra a XVII. században, hogy a muzulmán katonák ne törhessenek be lovaikkal a templomba.

A kapucska monumentális belső térbe vezet. A vas-kos, vörös mészkőből faragott korinthusi oszlopok öt sora – minden sorban tizenegy oszloppal – öt hajóra tagolja a csarnokot. Egy márványborítású szűk helyiségben, a *Születés barlangjában* ezüstcsillag jelöli Krisztus születésének pontos helyét. Ezt tizenöt – a különböző keresztény közösségeket jelképező – lámpa világítja meg. Ott látható még a *Jászol-oltár* – az eredeti agyagjásolt a hagyomány szerint Szent Ilona találta meg, s ő cseréltette ki ezüstjászolra –, valamint a *Háromkirályok oltára* azon a helyen, ahol a három királyt állt.

Izrael földje nemcsak a születés és a halál színtere: a hagyomány szerint ott tanított és ott vitte végbe csodálatos tetteit Jézus. Egy ízben *Jakabbal*, *Péterrel* és *Jánossal* a Názáret közelében lévő *Tábor-hegyre* ment imádkozni. Imádkozás közben ruhája sugárzó fehér lett, arca fénylett. Ennek – Jézus színeváltozásának – emlékére őrzi a *Színeváltozás-bazilika* vagy más néven, a *Tábor-templom* (3. kép). Az 1923-ban felszentelt templom előtt meghagyták a korábban ott emelt templomok még meglévő maradványait. A hatalmas bazilika homlokzatán előreugró két harangtornyot oszlopokon nyugvó, díszes ív köti össze. A háromhajós belső tér apszisboltozatán aranyalapú mozaikkép ábrázolja Jézus színeváltozását.

A Tábor-hegyen megjelent *Illés* és *Mózes*. Ők elbeszélték Jézusnak, miként fog meghalni *Jeruzsálemben*. A halál előtti utolsó éjszakára emlékeztet a Getszemáni-kertben álló *Nemzetek temploma* (4. kép), vagy más néven *Agónia-bazilika*. A templomot 1911 és 1924 között építették az olasz *Antonio Barluzzi* tervei nyomán. Az építkezés költségeihez szinte valamennyi ország

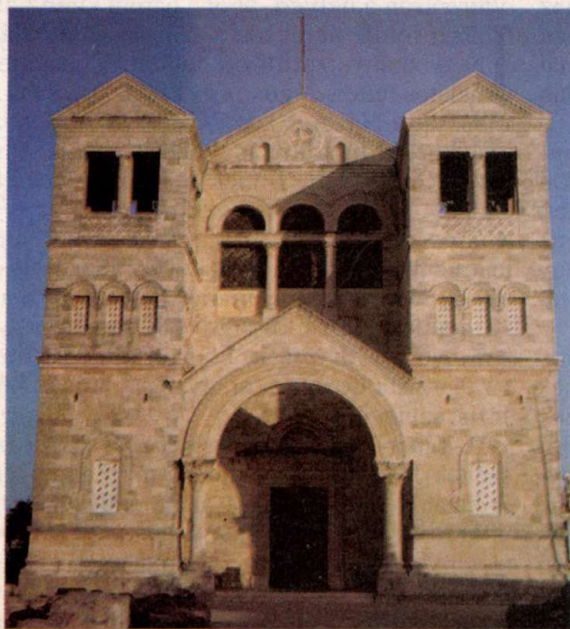
1

2

3

(Székely Tamás felvételei)

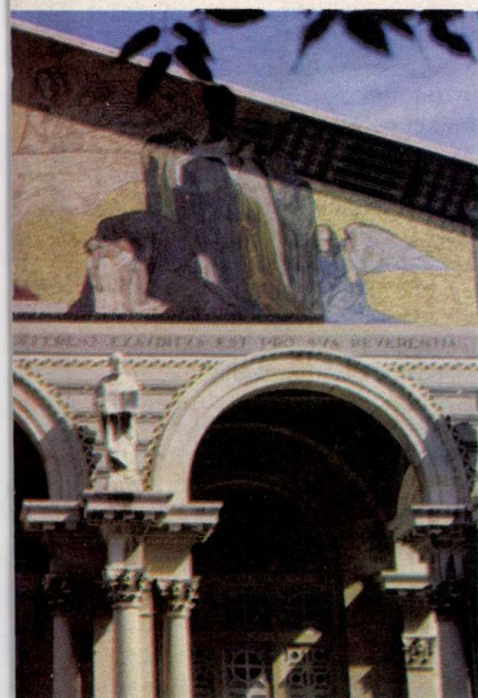
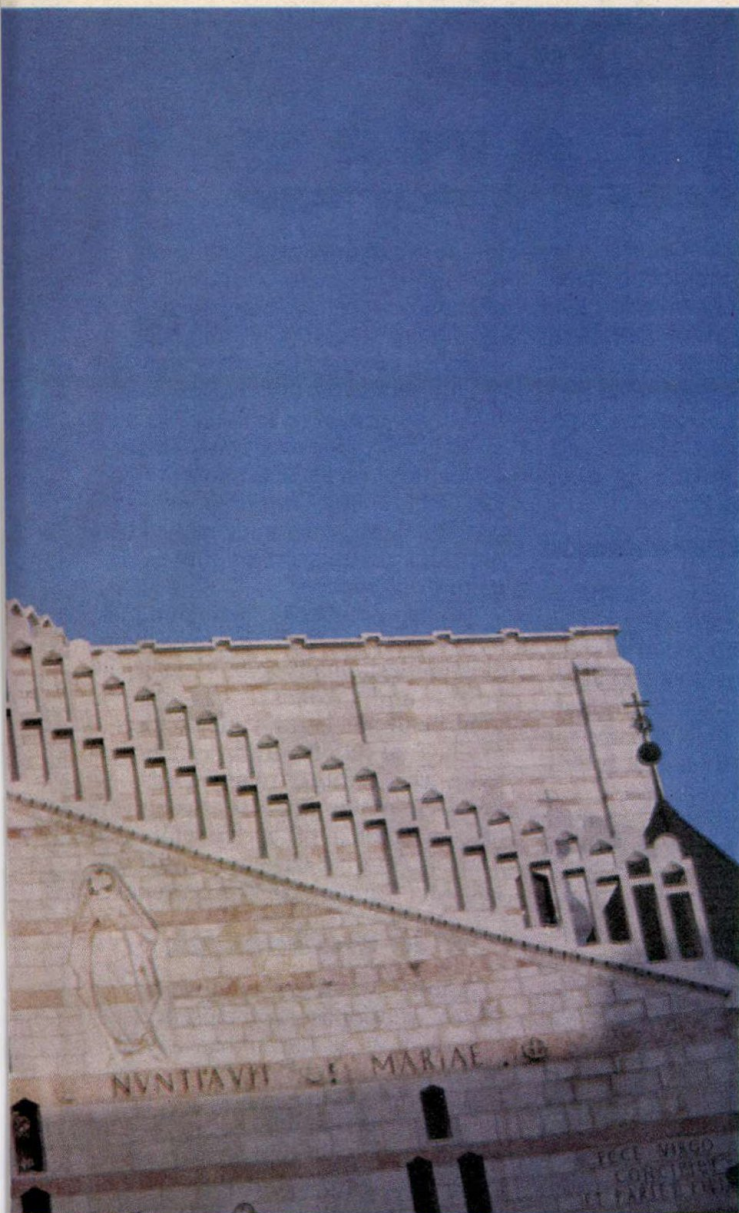
beszélő képek

hozzájárult – innen az elnevezés. Homlokzata a keresztény bazilikák építészeti jegyeit viseli, míg az oldal-szárnyakat fedő alacsony kupolák az iszlám építészetre emlékeztetnek. A mai templom helyén a IV. századból való – bizánci kori – templom állt, melyet utóbb a kereszties lovagok bazilikává alakítottak át. A főoltár előtt látható az a szikladarab, melyen Jézus a hagyomány szerint az utolsó éjszakáján imádkozott. A sziklát alacsony, a töviskoszorúra emlékeztető kovácsoltvas kerítés veszi körül.

A Jeruzsálembé érkezőnek szinte kötelező zarándokhelye a *Szentsír-bazilika* (5. kép). 135-ben Hadrianus császár a jeruzsálemi dombtetőn, ahol Jézus sírja állt, *Jupiter, Juno* és *Vénusz* istenek emlékére szentelt templomot. 325-ben aztán Ilona ásatásokat kezdett ott. Rá is letek egy sziklába vájt sírra, melyet Jézus sírjának tartanak. A sír fölé 335-ben emeltek bazilikát. Az öthajós, altemplomos bazilikát a perzsák a VII. században lerombolták. Megkezdték a templom helyreállítását, ám a XI. században *El-Hakim* kalifa újra leromboltatta azt. Konstantin Monomachosz császár ismét felépíttette, majd a keresztiesek kibővítették. A XIX. század elején tűzvész pusztította. A helyreállítást végző görög ortodoxok az eredeti stílust módosították. Ma a bazilika a maga különös stíluskeverékével lenyűgözően pompás épület. A római katolikusok, a görög ortodoxok, az örmények, a koptok, a sírek és az abesszinok osztoznak rajta.

A sírt egy kör alakú építmény, a *Rotunda* övezi. Ezt a századok folyamán többször átépítették. Mai formáját egy antik zsidó síremlék alapján kapta. Maga a sírkamra gyertyákkal megvilágított parányi helyiség. A márványlappal borított sírhely fölött függő négy ezüstitámpa négy vallási felekezet tulajdona.

Juhari Zsuzsanna

4

5

